

Richard Russo

Het inzicht van Griffin

Vertaald door Kees Mollema

SIGNATUUR

2010

1

Een betere plek

Hoewel de digitale klok op het nachtkastje in zijn hotelkamer 5:17 aangaf, wist Jack Griffin, die plotseling klaarwakker was, dat hij de slaap niet meer zou vatten. Hij was te vroeg naar bed gegaan de vorige avond. In het kielzog van zijn ontwaken volgde het onplezierige besef dat wat hij gisteren weigerde te aanvaarden zich nu, in het eenzame donker voor de dageraad, maar al te duidelijk aftekende. Hij had zich over zijn nukkigheid heen moeten zetten en een dag langer moeten wachten, op Joy.

Ze hadden het al lang geleden tot een gewoonte gemaakt om de campus te ontvluchten, zodra Griffin zijn laatste college had gegeven. Meestal draaiden ze het Pad der Vrijheid op (zoals hij de Interstate 95 noemde), reden naar New York en trakteerden zichzelf op een goed hotel. Overdag beoordeelde hij dan het stapeltje werkstukken van zijn studenten, terwijl Joy ging shoppen of zich op een andere manier amuseerde, en 's avonds keken ze een film of gingen ze naar een goed restaurant. Het deed hem denken aan de eerste jaren van hun huwelijk, toen ze nog in Los Angeles woonden. Het kostte een klein fortuin, maar geld uitgeven dat ze niet echt hadden stemde hem optimistisch over wat er nog binnen zou komen – zo was het in LA altijd gegaan – en het hielp hem zich door de stapel werkstukken heen te worstelen.

Dit jaar had Kelseys bruiloft op Cape Cod hun plannen gigantisch in de war geschopt; New York bleek te onpraktisch, dus had hij Boston als alternatief geopperd. Maar Joy, die ervan uit was gegaan dat door de bruiloft alle gebruikelijke regelingen op losse schroeven stonden, had afspraken gepland op de dag ná zijn laatste college. 'Gá gewoon,' zei ze, toen hij zijn ergernis hierover liet

blijken. ‘Hou een mannenavond in Boston; ik zie je wel op de Cape.’ Hij knipperde met zijn ogen bij dit voorstel. Had je niet meer dan één man nodig voor een mannenavond? Of had Joy het als enkelvoud bedoeld, met één man die zijn man-zijn vierde? Had ze die zegswijze haar hele leven lang op die manier begrepen, als een enkelvoud? Joys beheersing van de Engelse taal was niet vlekkeloos. Ze verhaspelde altijd gezegdes, beweerde bijvoorbeeld dat ‘je de kat niet het spek moest aanbinden’. Kat op het spek binden? Kat de bel aanbinden? Jane en June, haar zussen, waren nog erger en als je hen corrigeerde vernauwden hun ogen zich op dezelfde, gevaarlijke manier. Als ze een familiemotto hadden gehad, zou het luiden: Je Weet Best Wat Ik Bedoel.

Hoe dan ook, de suggestie van zijn vrouw dat hij maar alleen moest gaan, had niet bepaald gemeend geklonken, waarop hij besloot te bluffen. ‘Goed,’ zei hij, ‘dat doe ik,’ waarop hij verwachtte dat zij zou zeggen: ‘Oké, als het dan zó belangrijk voor je is, dan verzet ik die afspraken wel.’ Maar dat had ze niet gezegd, zelfs niet toen ze zag dat hij zijn tas pakte. En zodoende ontdekte hij iets wat andere mannen waarschijnlijk allang wisten: dat je, als je eenmaal je tas hebt gepakt ten overstaan van een vrouw, je die met geen mogelijkheid weer kon uitpakken, of níét gaan, met of zonder die verdomde tas.

Erger nog was dat Joy, die ervan hield om films op dvd te bekijken en niet, waarvoor ze bedoeld waren, in de bioscoop, hem een lijst met films had gegeven die hij zonder haar niet mocht zien, en natuurlijk waren dat de enige films die de moeite van het bekijken waard waren. Hij had een uur door de restaurantgidsen in zijn hotelkamer gebladerd, maar kon niet besluiten waar hij wilde gaan eten, of zelfs maar wát hij wilde eten. Griffin had geen moeite met zulke beslissingen als zij in de buurt was, maar op de een of andere manier kon hij geen besluit nemen als het alleen om zijn genot ging. Dit was het resultaat van vierendertig jaar getrouwd zijn, dacht hij, dat een deel van het besluitvormingsproces bestond uit het bedenken wat zijn vrouw leuk zou vinden. Oké, maar hij betrapte zich er telkens op dat hij plotseling stilstond, midden in de kamer, en hij realiseerde zich dat dit, uiteraard, de klassieke gewoonte van zijn vader was geweest. Uiteinde-

lijk had hij roomservice gebeld en een slechte tv-film gekeken, van het soort waarmee hij en Tommy genoeg hadden moeten nemen tijdens hun laatste twee jaar als scenarioschrijvers in LA, voordat hij een baan kreeg in het onderwijs en weer naar het oosten verhuisde, met Joy en hun dochter Laura. Hij was al voor het eerste reclameblok in slaap gevallen, ervan overtuigd dat hij niet alleen de afloop van de film zou kunnen voorspellen, maar ook de helft van de dialogen.

Om niet langer over de missers van gisteren na te hoeven denken, besloot hij de dag te beginnen met naar de receptie te bellen om zijn auto voor te laten rijden. Twintig minuten later, aangekleed, gedoucht en uitgecheckt uit het hotel in Back Bay, paste heel Boston keurig in de rechthoek van zijn binnenspiegel, en tegen de tijd dat de Sagamore-brug, een van de twee bruggen over het Cape Cod-kanaal, oprees aan de horizon, kleurde de lucht in het oosten al zilvergrijs en voelde hij hoe de herinneringen aan de ruzie van gisteren verdampten, evenals de flarden mist waar hij doorheen reed sinds hij de stad had verlaten. De Sagamore kromde zich dramatisch omhoog in het midden en hielp de zon achter de horizon vandaan te trekken, en hoewel het veel te koud was, stopte Griffin op de vluchtstrook en deed het dak van zijn cabriolet naar beneden. Hij kreeg voor het eerst sinds hij zijn huis in Connecticut had verlaten een vakantiegevoel. Het had iets spannends om ergens anders te zijn dan zijn vrouw dacht. Ze wilde altijd weten wat mensen van plan waren, en niet alleen waar het hem betrof. 's Ochtends belde ze vaak met Laura, haar hersenen nog slaperig, en vroeg dan: 'Goed, wat ben jij vandaag van plan?' Ze belde ook haar beide zussen verschillende keren per week en wist dat June morgen naar de kapper zou gaan en dat Jane tweeënhalve kilo was aangekomen en zojuist aan een nieuw dieet was begonnen. Ze wist zelfs welke stommiteiten haar idiote tweelingbroers, Jared en Jason, op dat moment uithaalden. Voor een enig kind als Griffin overschreed zulk gedrag de grens tussen wat nog voor onverklaarbaar kon doorgaan en het regelrecht te-gennatuurlijke.

Terwijl hij over Route 6 scheurde, besefte Griffin dat hij *That Old Black Magic* neuriede, het liedje dat zijn ouders vol ironie

– ze waren beiden professor Engels, dus ironie was hun gebruikelijke levenshouding – hadden gezongen, telkens als ze over de Sagamore waren gereden, waarbij ze ‘Black’ hadden vervangen door ‘Cape’. Toen hij jong was, hadden ze elke zomer wel een tijdje op de Cape doorgebracht. Hij wist altijd wat voor jaar het was geweest, wat geld betrof, op basis van waar en wanneer ze op vakantie gingen. Eén uitzonderlijk profijtelijk jaar hadden ze de hele maand augustus een huisje in Chatham gehuurd. Een ander jaar, toen de faculteit de salarissen had bevroren, was Sandwich in juni het enige wat ze zich konden veroorloven. Zijn ouders waren meer verknocht aan een gedeeld gevoel van ongenoegen dat ze elf maanden van het jaar verbannen werden naar het ‘*fuckin’* Midwesten’, een omschrijving die ze niet zozeer uitspraken als wel uitspúúgden, dan aan elkaar. Ze hadden prima academische carrières opgebouwd, hoewel misschien niet zo astronomisch als hen op basis van hun Ivy League-achtergrond was voorspeld. Ze waren beiden opgegroeid in de *Rust Belt*, de vervallen industrieregio in het westen van de staat New York, zijn moeder in het voorstadje Rochester, zijn vader in Buffalo. Allebei waren ze kinderen van ouders uit de lagere middenklasse. Op Cornell, waar ze met een studiebeurs gingen studeren, hadden ze niet alleen elkaar ontmoet, maar ook het soort vrienden dat hen had uitgenodigd om de feestdagen in Wellesley en Westchester te vieren, of de zomervakanties in de Hamptons of op de Cape door te brengen. Ze zeiden tegen hun ouders dat ze daar meer geld konden verdienen en dat was waar, maar in feite hadden ze álles gezegd om maar niet naar de deprimerende huizen van hun ouders terug te hoeven. Op Yale, waar ze afstudeerden, raakten ze ervan overtuigd dat ze waren voorbestemd voor een onderzoekspositie aan een van de andere Ivy League-universiteiten, totdat de markt voor academici instortte en ze genoegen moesten nemen met wat ze konden krijgen – voor een echtpaar was de spoeling nog dunner – en dat bleek een enorme universiteit in Indiana te zijn.

Verraden. Zó voelden ze zich. Waarom zóu je naar Cornell, naar Yale gaan, als Indiana je beloning was? Maar ze hadden weinig keus, dus deden ze een stapje terug en probeerden het beste

te maken van hun beroerde timing. Ze stortten zich op het lesgeven, op onderzoek, namen zitting in commissies in de hoop hun cv's op te poetsen, zodat ze er klaar voor zouden zijn als de academische winden uit een andere hoek waaiden. Ze waren bang dat ze de boot naar Princeton en Dartmouth hadden gemist, maar ze hadden nog steeds de Swarthmores en Vassars van deze wereld als veilige, hoewel niet vreselijk opwindende havens. Zo veel kwam hun immers wel toe. En voordat ze werden voorgedragen voor promotie en een vaste aanstelling (of 'promotie en vaststelling', zoals zij het noemden) in het fuckin' Midwesten, hadden ze beiden hun kansen gehad – zij op Amherst, hij op Bowdoin – maar nooit samen. Dus bleven ze zitten, in hun banen en in hun huwelijk, allebei doodsbenauwd – vermoedde Griffin inmiddels – dat de andere, eenmaal ontketend, wel zou slagen en zou ontsnappen naar een academische positie (een gesubsidiëerde leerstoel!), en daarmee de ellende van de achterblijver compleet zou maken. Om hun ongelukkige leven draaglijker te maken, gingen ze vreemd en deden alsof ze diep gekwetst waren als dit aan het licht kwam. Zijn vader was een echte seriële vreemdganger, terwijl zijn moeder botweg weigerde hierin, of in wat dan ook, voor hem onder te doen.

Dit begreep Griffin natuurlijk pas toen hij volwassen was. Als jongen was hij getuige geweest van de ontelbare ruzies tussen zijn ouders en de beschuldigingen over en weer, en had hij bedacht dat hij degene was voor wie ze bij elkaar bleven. Zijn moeder hielp hem uiteindelijk van deze rare misvatting af. Tijdens de receptie op zijn trouwdag, namelijk. Tegen die tijd waren ze eindelijk gescheiden – zelfs wrok was kennelijk niet onuitputtelijk – en zijn moeder had de race om te hertrouwen nipt gewonnen. In een oecumenische stemming had ze zich voor haar tweede man buiten de faculteit Engels gewaagd en had een filosoof gevonden die Bart heette, en die ze al snel de bijnaam 'Bartleby' had gegeven. Tijdens de receptie had ze Griffin, half aangeschoten, verzekerd: 'Och hemel, nee, dat kwam niet door jóú. We bleven bij elkaar door *That Old Cape Magic*. Weet je nog hoe we dat vroeger zongen, elk jaar op de Sagamore?' Toen wendde ze zich tot Bartleby. 'Eén geweldige maand, elke zomer,' legde ze uit. 'Zon. Zand.

Water. Gin. En daarna weer elf maanden ellende.’ Ze wendde zich weer tot Griffin. ‘Maar dat geldt voor de meeste huwelijken; daar kom je zelf nog wel achter.’ Met dat ‘daar kom je zelf nog wel achter’, begreep hij, suggereerde ze natuurlijk dat zijn eigen huwelijks eindsaldo niet veel anders zou zijn. Even leek het alsof Bartleby ook een duit in het zakje wilde doen, maar hij besloot kennelijk toch anders, hoewel hij gewichtig zuchtte.

Griffin wilde net iets zeggen toen zijn vader weer verscheen met Claudia, eens zijn doctoraalstudente en nu zijn nieuwe vrouw. Ze waren kort na de ceremonie verdwenen, om ruzie te maken of om te vrijen, dat wist hij niet zeker. ‘Ik zweer ’t je,’ zei zijn moeder, ‘als hij voor dat wicht een huis op de Cape koopt – en ik bedoel waar dan óók op de Cape – zit er voor mij niets anders op dan hem te vermoorden.’ Haar gezicht klaarde op bij een plezierige gedachte. ‘Jij komt misschien nog handig van pas,’ zei ze tegen Bartleby en ze wendde zich weer tot Griffin. ‘Je stiefvader verzamelt moordmysterieën die zich in afgesloten ruimtes afspelen. Dood als gevolg van wilde druiven, dat soort dingen. Jij kunt toch wel iets bedenken, niet dan? Zorg er gewoon voor dat ik in de zitkamer zit, voor iedereen zichtbaar, als dat vette zwijn tegen de vlakte gaat, kronkelend van ondraaglijke pijnen.’ Ze wist natuurlijk maar al te goed dat Griffins vader geen geld had om voor Claudia (die eerder volslank dan dik was) of wie dan ook een huis op de Cape te kopen. Daar had ze wel voor gezorgd, toen ze hem tijdens de echtscheidingsprocedure uitkleedde, maar de mogelijkheid – welke mogelijkheid? Dat hij misschien de Lotto zou winnen? – baarde haar duidelijk nog zorgen.

Voor Griffin, die nu zevenenvijftig was, ongeveer dezelfde leeftijd als zijn ouders waren geweest toen hij met Joy trouwde, hadden de plaatsnamen op de Cape nog steeds een magische klank: Falmouth, Woods Hole, Barnstable, Dennis, Orleans, Harwich. Hij voelde zich weer de jongen op de achterbank van zijn vaders auto, waar hij zo’n groot deel van zijn jongensjaren had doorgebracht, zonder gordel om, leunend tegen de voorstoel om te horen waarover zij praatten – hoewel ze nooit een poging deden hem te betrekken bij hun gesprekken. Hij was niet zozeer geïnteresseerd in hun gesprekken, maar was zich er wel van bewust dat

dáár de beslissingen werden genomen die een effect op hem hadden, en als hij op de hoogte was van de plannenmakerij, kon hij zijn mening inbrengen. Helaas leek het feit dat zijn kin op de rugleuning rustte dit te beletten. Het meeste van wat hij hoorde was de moeite toch al niet waard. ‘Wellfleet,’ zei zijn moeder bijvoorbeeld, terwijl ze op de kaart keek. ‘Waarom hebben we Wellfleet nog nooit geprobeerd?’ Tegen de tijd dat Griffin aan de middelbare school begon, de laatste keer dat ze op vakantie naar de Cape gingen, hadden ze zo’n beetje overal weleens iets gehoord. Elke zomer, als ze aan het einde van hun verblijf de sleutels teruggaven, vroeg de verhuurder of ze al voor het volgende jaar wilden boeken, maar ze zeiden altijd ‘nee’, waardoor Griffin zich afvroeg of het perfecte plekje dat ze zochten wel echt bestond. Misschien was het zoeken op zichzelf al genoeg, besloot hij.

Terwijl hij alleen over het strand zwierf, in alle vrijheid en vol jeugdige energie, brachten zijn ouders de zonnige middagen liggend op het zand door met hun ‘verboden pleziertjes’: boeken waarvoor ze zich geneerden en tegenover hun collega’s beweerden dat ze er nooit van hadden gehoord. Ze hadden vakantie, betoogden ze, ze waren niet alleen weg uit het fuckin’ Midwesten, maar hadden ook vakantie van de literaire canon die ze beloofd hadden in ere te houden. De voorkeur van zijn moeder ging uit naar duistere, onrustbarende thrillers en cynische spionageverhalen. ‘Dat was echt zíék,’ zei ze dan, terwijl ze het boek na de laatste bladzijde met zichtbaar genoeg dichtsloeg. Zijn vader wisselde literaire pornografie af met P.G. Wodehouse en genoot enorm van allebei, alsof *Naked Lunch* en *Bertie Wooster Sees It Through* delen uit dezelfde reeks waren.

Het enige wat ze beiden lazeren – sterker nog, even aandachtig bestudeerden als de jaarlijkse vacaturelijst van de Vereniging Hedendaagse Letteren – was de gids met het huizenaanbod. Ze wilden de ander niet als eerste laten kijken, dus haalden ze meteen na aankomst altijd twee exemplaren en schreven hun naam op de omslag, zodat ze wisten welke gids van wie was en wiens fout het was als er één zoekraakte. Een huis op de Cape was onderdeel van hun langetermijnplan, hun tweestappenplan om aan

het fuckin' Midwestern te ontsnappen. Eerst zouden ze een echte baan vinden aan de oostkust en een geschikt appartement huren. Daardoor zouden ze geld kunnen sparen voor een huis op de Cape, waar ze de zomers, de feestdagen en af en toe een lang weekeinde zouden doorbrengen, tot het moment dat ze met pensioen gingen – vroeg, als ze dat konden betalen – waarna ze er permanent zouden wonen. Ze zouden hun dagen vullen met lezen, stukken schrijven voor de opiniepagina's en wie weet, misschien zelfs een poging wagen een roman te schrijven.

Het duurde meestal niet meer dan een dag voordat ze allebei de honderden huizenadvertenties in de dikke gids hadden doorgeploegd en elk huis hadden ingedeeld bij een van de twee categorieën: 'Onbetaalbaar' en 'Zou Ik Nog Niet Cadeau Willen Hebben', waarop ze de gids vol walging wegsmeten, omdat alles nog duurder was dan het jaar daarvoor. Maar de volgende dag legde zijn vader stevast Wodehouses Jeeves terzijde en keek nog eens. 'Pagina zevenentwintig,' zei hij dan en Griffins moeder legde haar Ripley weg en rommelde in haar tas, op zoek naar haar exemplaar. 'Niet gelijk "nee" zeggen,' ging hij dan verder. Of: 'Sommige dingen zouden dan mee moeten zitten' – wat een loonsverhoging voor bewezen diensten betekende, of een nieuw boekencontract bij een universiteitsuitgeverij – 'maar ...' En dan legde hij uit waarom een paar van de geadverteerde huizen die ze de dag ervoor snel hadden afgekeurd, toch een kans boden. Later die maand zouden ze op een regenachtige dag zelfs wat huizen aan de onderkant van de Onbetaalbaar-categorie gaan bekijken, maar de makelaars voelden meteen aan dat Griffins ouders geen kopers waren. Het huis dat ze wilden bestond in een toekomst die alleen zij konden zien. Voor mensen die voornamelijk dromen verkochten, zei zijn vader meer dan eens, waren makelaars verrassend onromantisch, net kaartentellers in een casino in Las Vegas.

De terugrit naar het fuckin' Midwestern was altijd gruwelijk: zijn ouders spraken amper tegen elkaar, alsof ze zich plotseling het overspel van het afgelopen jaar herinnerden, of misschien bedachten ze met wie ze het komende jaar genoeg zouden nemen. Als het aan Griffins ouders lag, scoorde seks duidelijk lager op de passieschaal dan onroerend goed.

Wat hij zou doen, besloot Griffin, was Route 6 helemaal volgen tot Provincetown, daar een laat ontbijt nuttigen en dan terug kachelen over de Cape via de vervallen ouwe 28. Hij vroeg zich af of er nog steeds zoveel vlooiemarkten langs die weg lagen, net als toen hij nog een jongen was. Zijn vader, een gezworen Democraat en een gretig verzamelaar van politieke parafernalia, kon er nooit langsrijden zonder te stoppen en zich ervan te vergewissen dat er niet ergens, onder in een doos, een oude campagnebutton voor Wendell Willkie lag, waarvan de verkoper de waarde niet kende. Republikeinse artefacten waren een ander verboden pleziertje van hem. ‘Al je vaders pleziertjes zijn verboden,’ beweerde zijn moeder, ‘en terecht.’ Terugrijden over Route 28 zou twee keer zo lang duren, maar hij had geen haast. Joy zou waarschijnlijk pas laat in de avond aankomen en hoe eerder hij aankwam bij de bed & breakfast waar ze een kamer had gereserveerd voor de bruiloft, des te eerder voelde hij zich genoodzaakt de kofferbak van de cabriolet open te doen, waarin – afgezien van zijn reistas en een uitpuilende schooltas – de urn met de as van zijn vader lag, die hij had beloofd dit weekeinde uit te strooien. Hij wist niet zeker of het uitstrooien van gecremeerde academici uit het Midwesten wel helemaal legaal was in Massachusetts en had liever Joy in de buurt gehad, voor morele steun (en om op de uitkijk te staan). Toch, als hij opeens op een stil, sereen en verlaten plekje stuitte, zou hij het misschien wel alleen doen. Tering, misschien kon hij die werkstukken er wel achteraan gooien – een idee waarom hij moest glimlachen.

Pilgrim Monument was net aan de horizon verschenen toen zijn mobieltje in de bekerhouder trilde, en hij stopte aan de kant van de weg om op te nemen. In de afgelopen negen maanden, sinds de dood van zijn vader, had hij verschillende kleine, maar kostbare blikshades veroorzaakt, dus dit leek hem veiliger dan praten en rijden tegelijk, hoewel er langs de kant van de weg minder ruimte was dan hij had gehoopt. Een vrachtwagen raasde akelig dicht langs zijn auto, maar verder was er geen verkeer. Hij kon het maar beter kort houden.

Hij nam aan dat de beller, gezien het tijdstip, Joy zou zijn, maar die was het niet. ‘Waar b en je?’ wilde zijn moeder weten. De laatste

tijd nam ze niet eens meer de moeite om hallo te zeggen, of om te zeggen wie belde. Ze was ervan overtuigd dat hij moest weten met wie hij sprak en dankzij haar voortdurend geërgerde toontje en haar weerzin tegen inleidend gebabbel wist hij dat ook meestal.

‘Mam,’ zei hij, niet bepaald van zins zijn huidige locatie te ont-hullen. ‘Ik moest net aan je denken.’ Een meeuw, die kennelijk dacht dat hij gestopt was om iets te eten, cirkelde recht boven hem en krijste luid. ‘Aan jou en pa allebei, eigenlijk.’

‘O,’ zei ze. ‘Hij.’

‘Mag ik niet aan vader denken, dan?’

‘Je mag denken aan wie je wilt,’ zei ze. ‘Wanneer heb ik ooit in jouw gedachten zitten wroeten? Je vader en ik waren het niet over veel dingen eens, maar we hebben je intellectuele en emotionele privacy altijd gerespecteerd.’

Griffin zuchtte. Zelfs zijn vriendelijkste opmerkingen irriteerden zijn moeder en als ze eenmaal op gang was, kon je haar maar beter laten uitrazen. Dat respect voor zijn privacy, zo wist hij maar al te goed, was vooral desinteresse, maar hij had geen zin om daarover te kibbelen.

‘Ik heb ook zo mijn gedachten, maar bedankt,’ ging ze verder, waarmee ze – tenzij hij het mis had – impliceerde dat hij ook niet wilde weten wat haar gedachten waren. ‘En die zijn vol en toereikend. Ik kan me niet voorstellen waarom je vader jouw gedachten in beslag neemt, maar als dat zo is, laat je vooral niet storen door mij.’

De rondcirkelende zeemeeuw krijste weer, nog harder deze keer, en Griffin bedekte zijn mobieltje met zijn hand. ‘Waarom bel je me eigenlijk, mam?’

Maar ze moest die idiote vogel hebben gehoord, want ze zei beschuldigend en vol verontwaardiging: ‘Ben je op de C ape?’

‘Ja mam,’ gaf hij toe. ‘We hebben hier morgen een bruiloft. Hoezo? Had ik je eerst moeten waarschuwen? Toestemming moeten vragen?’

‘Waar?’ zei ze. ‘Op welk deel?’

‘In de buurt van Falmouth,’ kon hij zonder schaamte bekennen. Het noordelijke deel van de Cape was volgens haar voor mensen die niet beter wisten. Je kon net zo goed in Buzzards Bay wonen,

karten en minigolfen, *clam chowder* eten die stijf stond van de bloem en een petje van de Red Sox opzetten.

‘Een huwelijk,’ sneerde ze, omdat wat hij haar had verteld nu kennelijk pas tot haar doordrong. ‘Wat een onzin.’

‘Je bent zelf twee keer getrouwd geweest, mam.’

Toen Bartleby enkele jaren geleden overleed, hoopte ze dat hij haar iets had nagelaten, genoeg om ten minste een huisje in de buurt van de Dennises te kopen, misschien. Maar een onherroepelijke machtiging had ervoor gezorgd dat zijn inhalige kinderen alles konden opeisen en hun hebzucht liet geen ruimte voor mededogen. ‘Jij hebt de laatste jaren van onze vader tot een hel gemaakt,’ had eentje het lef gehad tegen haar te zeggen. ‘Heb je ooit zulke nonsens gehoord?’ vroeg ze Griffin. ‘Kénden ze de goede man eigenlijk wel? Kunnen ze zich voorstellen dat hij ooit wél gelukkig was? Is er ooit een filosoof geweest die níét chagrijnig en gedeprimeerd was?’

‘Kelsey is de bruid,’ zei Griffin. ‘Uit LA, weet je nog?’

‘Waarom zou ik je vrienden uit Californië moeten kennen?’ Dit was geen onschuldige vraag. Hoewel ze het niet wilde toegeven, was zijn moeder nog steeds ontstemd over de jaren die hij, Joy en Laura aan de westkust hadden doorgebracht, ver buiten haar invloedssfeer. En ze vond dat hij met zijn werk als scenarioschrijver zijn genetische gaven had verloochend.

‘Geen vriendin van ons. Van Laura.’ Hoewel het zeer wel mogelijk was, nu hij erover nadacht, hadden ze elkaar nooit ontmoet. Griffin had zijn vrouw en dochter altijd afgeschermd voor zijn ouders; zijn dochter had haar grootmoeder pas leren kennen toen ze weer naar de oostkust waren verhuisd.

‘Hoe ziet het eruit?’

‘Hoe ziet wat eruit?’

‘De Cape. Je vertelde net dat je op de Cape bent, dus vraag ik je hoe het eruitziet?’

‘Zoals altijd, denk ik,’ zei hij en hij piekerde er niet over om op te biechten dat zijn hart sneller was gaan kloppen op de Sagamore-brug, dat hij nog steeds dol was op iets waarop zij en haar gehate echtgenoot ook dol waren geweest.

‘Ze zeggen dat het tegenwoordig veel te druk is. Volgens mij

hebben wij de beste tijd gehad, daar. Jij, ik, en de man die jouw gedachten in beslag neemt.’

‘Nog maar eens. Mam, waarom bel je me eigenlijk?’

‘Goed,’ zei ze. ‘Verander maar weer van onderwerp. Je moet een paar boeken voor me meenemen. Ik mail je de titels wel. Ik neem aan dat je vroeg of laat wel weer eens langskomt. Of zie ik je nooit meer?’

‘Zijn het boeken die ik ook werkelijk kan vinden? Worden ze bijvoorbeeld nog gedrukt, of is dit weer zo’n vruchteloos klusje dat je voor me hebt verzonnen?’ Sinds de dood van Bartleby was Griffin de man in zijn moeders leven geworden en ze genoot ervan hem onmogelijke opdrachten te geven, vooral van academische snit, het soort opdrachten dat gemakkelijk zou zijn geweest als hij met zijn leven had gedaan wat zij had gewild, in plaats van wat hij zelf wilde.

‘Het feit dat jij niet kunt vinden wat ik je vraag, wil niet zeggen dat het een vruchteloos klusje is. Je bent van een generatie die geen onderzoeksvaardigheden heeft geleerd, die niet eens overweg kan met een kaartenbak.’

‘Die hebben ze tegenwoordig niet meer,’ zei hij, puur om haar te horen huiveren.

Dat gunde ze hem niet. ‘Jij denkt dat onderzoek doen is: een woord intypen op Google en op “zoek” klikken.’

Daar zat, moest hij toegeven, wel een kern van waarheid in. Toen hij nog scenario’s schreef, had hij het speurwerk altijd met graagte overgelaten aan Tommy, die oprecht nieuwsgierig was, zij het snel afgeleid. Als Griffin met zijn eigen onwetendheid werd geconfronteerd, verzoon hij het liefst iets en ging weer verder, terwijl zijn partner – niet helemaal onredelijk – prefereerde dat hun verhaal een solide, feitelijke basis had. ‘Je beseft toch wel dat de camera’s, als ze eenmaal gaan draaien, op iets in de echte wereld worden gericht, hè?’ vroeg hij dan. Waarop Griffin dan antwoordde dat de camera’s nooit zouden gaan draaien, als ze zich tijdens het schrijven telkens lieten ophouden.

‘De dingen die ik nodig heb, zijn allemaal bij Sterling te vinden,’ ging zijn moeder verder. ‘Ik geniet daar nog steeds bepaalde privileges, hoor.’

Het was zeer wel mogelijk, wist Griffin, dat dit de werkelijke reden voor haar telefoontje was: om hem eraan te herinneren wie ze was, wie ze was geweest, dat ze nog steeds privileges genoot bij de immense bibliotheek van Yale. Misschien had ze zelfs helemaal geen boeken nodig.

‘Ik heb ook wat krantenartikelen nodig. Die kun je gewoon kopiëren. Ik kan dat ook door de bibliotheek laten verzorgen, maar het is goedkoper als jij het doet. Zoals je weet groeit het geld me niet op de rug.’

Dat wist hij maar al te goed. Het geld dat ze kreeg van het pensioenfonds voor academici en de ziektekostenverzekering van de universiteit dekten weliswaar een groot deel van haar kosten, maar Griffin paste het verschil bij.

‘Je kunt de boeken ophalen op weg hierheen. Is het in juni, dit aankomende bezoek?’ vroeg ze zich af. En hij kon maar beter daarmee instemmen.

‘Ik kan aan het einde van de maand een paar dagen komen, als dat nodig is.’

‘Niet eerder?’

‘Ik heb de eindcijfers nog niet eens ingeleverd. De kofferbak van mijn auto zit vol werkstukken van studenten.’ *En dan heb ik ’t nog niet eens over de as van pa*, ging hij bijna verder.

‘Lees je die werkelijk?’

‘Las jij het werk van jouw studenten dan niet?’

‘Wij hadden geen wérkstukken, je vader en ik,’ zei ze. ‘Wij hadden exámens. Onze studenten schreven papers met voetnoten. Wij gaven echte cursussen, met inhoud.’ Met andere woorden: hún metaforische camera’s werden ook gericht op iets in de werkelijke wereld. ‘Met een verplichte leeslijst. Doorbijten, noemden ze dat.’

Er raasde een auto langs, de gierende claxon hard genoeg om hem te laten schrikken. ‘Weet je zeker dat ik voldoende gekwalificeerd ben om kopietjes voor je te maken? Stel nou dat ik er niks van bak?’

‘Goed, waar dacht je aan ... over je vader en mij?’

Even overwoog hij haar te vertellen dat hij bang was in zijn vader te veranderen, dat de recente vlagen van besluiteloosheid,

om het maar niet over de blikshades te hebben, daaraan te wijten waren. Maar als hij suggereerde dat hij meer op zijn vader dan op haar leek, zou dat natuurlijk haar woede wekken en het gesprek alleen maar langer maken. 'Ik dacht dat je niet wilde wroeten, mam. Zei je niet zojuist dat mijn gedachten van mij waren?'

'Natuurlijk zijn ze dat. Maar kun je niet, om mij een plezier te doen, aan je vader en aan mij denken lós van elkaar?'

'Ik dacht terug aan hoe gelukkig jullie altijd werden op de Sagamore-brug, hoe jullie *That Old Cape Magic* zongen ...' *En hoe ellendig jullie je op dezelfde plek voelden, als jullie in omgekeerde richting over de brug reden.* 'Alsof geluk maar op één bepaalde plek te vinden was.'

Maar ze was niet geïnteresseerd in het ophalen van deze herinneringen. 'Nu we het toch over ongelukkige plekken hebben ... Als je langskomt, kun je gelijk mijn nieuwe plekje bekijken.' Haar derde verzorgingshuis in evenzovele jaren. Het eerste was verbonden aan de universiteit en zat vol met de mensen aan wie ze graag had willen ontsnappen. Het tweede was een tehuis vol boerinnen uit het fuckin' Midwesten, die Agatha Christie lazen en niet begrepen waarom ze haar neus ophaalde voor de Miss Marples die ze haar toewierpen met de uitroep: 'Deze vind je vast geweldig. Echt, een móórdverhaal!'

'Ik bedoel: écht bekijken,' ging zijn moeder verder. 'Het is zeker niet wat we ons hadden voorgesteld.'

'Wat hadden we ons voorgesteld, mam?'

'Iets moois,' zei ze. 'We hadden ons iets moois voorgesteld.'

En toen was ze weg, was de verbinding verbroken. Het hele gesprek was een schot voor de boeg geweest, wist hij uit ervaring. Zijn moeder hield op haar eigen manier rekening met hem. Ze zat hem nooit op de huid tijdens de laatste maand van het semester. Ze was haar hele leven academica geweest en wist hoe die laatste paar weken waren, dus ontzag ze hem. Maar daarna was het nieuwe ronde, nieuwe kansen. De timing van haar telefoontje suggereerde dat ze weer op de website van zijn school had gekeken en wist dat hij zijn laatste les had gegeven. Hij wist al toen hij hem kocht dat hij een fout maakte door haar een laptop te geven voor haar verjaardag, maar in het vorige verzorgingshuis was ze

ervan beschuldigd dat ze zich de computer in de huiskamer toe-eigende. Ook eiste ze daar de aandacht van de paar oudere mannen op, een beschuldiging die ze wegwuifde. ‘Kijk ze dan toch,’ snoof ze minachtend, ‘daarvoor is er in heel Canada niet genoeg Viagra.’ Hoewel ze toegaf, alsof ze daardoor meedogenloze ondervraging op dit onderwerp wilde voorkomen, dat er méér seks in deze bejaardenoorden was dan je zou denken. Véél meer.

Hij nam aan dat het mogelijk was dat ze de boeken uit de Sterling-bibliotheek werkelijk nodig had. Ze was tachtig en ging fysiek achteruit, maar geestelijk was ze nog scherp en ze zei dat ze onderzoek deed voor een boek over een van de Brontës: (‘Je weet toch nog wel, boeken? Gebonden papier? Heel veel bladzijden na elkaar? Regels die helemaal doorlopen tot aan de kantlijn?’) Hij nam zich voor om te kijken of hij de boeken op haar lijstje in de bibliotheek van zijn eigen universiteit kon vinden.

Toen er een truck met oplegger langs raasde, rook hij opeens een smerige lucht en hij vroeg zich af wat die trucker in hemelsnaam vervoerde. Pas toen hij de contactsleutel omdraaide, zag hij de stroperige witte kwak op de mouw van zijn overhemd. De meeuw had op hem gescheten!

Zijn moeder had hem veranderd in een stilstaand doelwit, en dit was het resultaat.

2

Een hellend vlak

Tegen de tijd dat Griffins ouders scheidden – beiden beweerden dat ze de banden eerder hadden moeten verbreken, dat ze elkaar al veel te lang ongelukkig hadden gemaakt – zat hij al op de film-academie aan de westkust en dacht dat het waarschijnlijk maar beter was. Maar ze waren geen van beiden opgebloeid in hun tweede huwelijk en ook hun carrières leden eronder. Samen, of ten minste gelijkgestemd, waren ze een machtsfactor binnen de faculteit Engels. Alleen, vaak tégen elkaar stemmend, waren ze gemakkelijk te negeren en hun ergste vijanden konden ongestraft op hen afgeven. Van de twee leek zijn moeder in het begin nog het meeste succes te hebben. Toen ze nog met Griffins vader was getrouwd, was ze openlijk minachtend geweest over de nieuwe lichtung literatuurwetenschappers en culturele opiniemakers, maar nu had ze zich omgeschoold tot specialist in vrouwenstudies en werd ze een tijdje hun lievelingetje. Een van haar oude ‘verboden pleziertjes’, Patricia Highsmith, was inmiddels geaccepteerd als literaire schrijfster en zijn moeder publiceerde verschillende, goed ontvangen artikelen over haar en enkele andere homo- en lesboschrijvers. Paneldiscussies over genderkwesties waren plotseling hip en ze zat verschillende van dergelijke regionale conventies voor, waar ze haar grote, grotendeels lesbische gehoor voorhield dat ze zelf altijd open tegenover haar eigen seksualiteit had gestaan, zowel in theorie als in de praktijk. En misschien, dacht hij, was dat ook zo. Bartleby, die in het begin van hun huwelijk ervoor had gekozen niet te kibbelen, sprak tegen het einde ervan liever helemaal niet meer. Hij reageerde sereen als hij iets over deze toespelingen te horen kreeg. Griffin had ge-

dacht dat zijn moeder Bartleby's weigering om te praten had overdreven, maar een paar maanden voor zijn onverwachte overlijden (hij weigerde ook naar de dokter te gaan), was Griffin even bij hen langsgestaan; ze waren uit eten gegaan en de man had geen stom woord gezegd. Hij leek geen slechte bui te hebben en glimlachte af en toe bedroefd als zijn vrouw of Griffin iets zei, maar het dichtst bij het voortbrengen van een klank kwam hij pas toen hij zich verslikte in een stuk vlees, waarna zijn gezicht zo paars als een druif werd en zijn toestand werd opgemerkt door een langslappende ober, die ter plekke de Heimlich-manoeuvre op hem toepaste.

Zijn moeder had zichzelf opnieuw uitgevonden, een gewaagde en een tijdlang succesvolle greep, maar uiteindelijk leidde het tot niets. Toen de universiteit, vooral op basis van haar suggesties en aanwijzingen, een leergang Vrouwenstudies opzette, verwachtte zij natuurlijk de voorzittersstoel te krijgen, maar in plaats daarvan namen ze een transseksuele academicus aan, uit Utah nota bene, en dat was de druppel die de emmer deed overlopen. Vanaf dat moment gaf ze les, maar meed vergaderingen en ze wilde niets meer van doen hebben met de kantoorpolitiek op de faculteit. Als Griffin het goed had, hoopte ze heimelijk dat haar collega's, eenmaal geconfronteerd met haar afwezigheid, zouden proberen haar terug te lokken naar het volle academische leven, maar dat was niet gebeurd. Zelfs het overlijden van Bartleby had weinig sympathie teweeggebracht. En hoewel ze doorging met publiceren, deednam aan paneldiscussies en solliciteerde naar voorzittersfuncties bij verschillende faculteiten Engels, zaten er inmiddels verschillende brieven in haar dossier die suggereerden dat ze, hoewel ze een uitstekend docente en een gerenommeerde academica was, ook tweedracht zaaide en ruzie zocht. Een kreng, daar kwam het op neer.

Ondanks bange voorvoelens was Griffin op de uitnodiging van de universiteit ingegaan om een diner ter ere van zijn moeders pensionering bij te wonen. (Joy had aangeboden mee te gaan, maar hij stond erop haar hiervoor te behoeden.) Er was dat jaar toevallig een grote groep pensioengerechtigden en ieder van hen kreeg de kans terug te blikken op de vele jaren die hij of zij

binnen het instituut had gesleten. Hij vond het met name veront- rustend dat zijn moeder als laatste spreker was gekozen. Hij dacht dat het mogelijk was dat men de beste, meest gerenommeerde pensioengerechtigden voor het einde wilde bewaren, hoewel het meer voor de hand lag dat zijn bange vermoedens werden ge- deeld door de organisatoren, die hoopten de schade te beperken door haar als laatste te laten spreken. Toen ze uiteindelijk aan de beurt was, stond zijn moeder op en liep naar het podium, bege- leid door een aarzelend en beleefd applaus. Dat ze een duur, scherp gesneden pak droeg versterkte zijn bange voorgevoelens alleen maar. ‘In tegenstelling tot mijn collega’s,’ sprak ze, haar mond dicht bij de microfoon, als enige spreker van die avond die de noodzaak daartoe onderkende, ‘zal ik kort en eerlijk zijn. Ik zou willen dat ik iets aardigs over jullie en over deze universiteit zou kunnen zeggen. Maar de werkelijkheid – en die durven we niet te benoemen – is dat dit duidelijk een tweederangs instituut is, net zoals het overgrote deel van onze studenten dat is, en net zoals wij het zijn.’ Toen liep ze weer naar haar stoel en gaf Griffin een klopje op zijn hand, alsof ze wilde zeggen: *Nou, dat viel toch alles mee, of niet?* Wat ze werkelijk zei, in de verbijsterde stilte, was: ‘Dit is raar. Voor het eerst in meer dan tien jaar zou ik willen dat je vader hier was. Hij had hiervan genoten.’

Zijn vader had nog slechter geboerd na de scheiding. Ook hij had geprobeerd zichzelf opnieuw uit te vinden, door zich op het nieuwe hoofdvak Amerikaanse Studies te werpen. Hij was altijd al net zo geïnteresseerd geweest in politiek en geschiedenis als in li- teratuur, en de universiteit was bereid geweest hem voor de helft uit te lenen aan de faculteit Amerikaanse Studies, op voorwaarde dat zijn collega’s bij Engels geen bezwaren hadden (en die hadden ze zeker niet). Zijn nieuwe werkkamer lag één verdieping lager in het gebouw voor Moderne en Klassieke Talen en Claudia, een grote, potige promovenda, had aangeboden hem te helpen de ze- ventig dozen vol boeken en vakbladen te sjouwen. Dat vereiste veel bukken en ze droeg geen bh. Hoewel ze hem eerder niet was opgevallen, zag hij haar nu wel en zijn collega’s zagen dat hij haar zag en zeiden dat het wel duidelijk was welke helft van hem naar beneden verhuisde en welke helft achterbleef bij Engels. Griffin

wist zeker dat zijn vader weinig zin had om opnieuw te trouwen en dat waarschijnlijk ook niet had gedaan, ware het niet dat de universiteit een verbod hanteerde op relaties tussen studenten en faculteitsmedewerkers. Een absurd verbod. Claudia was niet bepaald een eerstejaarsstudente. Ze was negenentwintig, volwassen (zelfs naar de maatstaven van Amerikaanse universiteiten) en had geen institutionele bescherming nodig; verschillenden van haar mannelijke professoren wilden zelfs weten wie hen tegen háár beschermde. Wat Claudia volgens velen op de faculteit werkelijk nodig had was hulp, veel hulp, bij het halen van haar bul. Ze was nipt geslaagd voor haar doctoraalexamen, pas bij de tweede en laatste mogelijkheid, waarbij een van haar examinatoren zich onthield van een oordeel, waarna ze een compleet academisch jaar nodig had om met een acceptabel dissertatieonderwerp op de proppen te komen. Net als een prijswinnende vaars op een boerenmarkt moest ze stap voor stap (door zijn vader) worden begeleid. Griffin vond dat ze inderdaad iets koeachtigs had. Ze was een kop groter dan zijn vader en ze had brede heupen en grote borsten, die altijd leken te bewegen onder de losse blouses die ze meestal droeg.

En dus ontwaakte deze gerenommeerde professor op een ochtend in het besef dat, terwijl zijn vrouw zichzelf opnieuw op de kaart had gezet als avontuurlijke specialist op het gebied van vrouwenstudies, hij zichzelf op de kaart had gezet als oude gek. *Naked Lunch* voerde eindelijk de boventoon, merkte Griffins moeder op, en Jeeves had zijn congé gekregen. En dat was mischien waarom zijn vader gretig toehapte, toen een oude studievriend, werkzaam als faculteitsvoorzitter op de universiteit van Massachusetts, belde om te vragen of hij een aanstelling voor een jaar wilde overwegen om een ziek geworden professor te vervangen. Griffins moeder had natuurlijk een rolberoerte van woede gekregen, toen ze het hoorde. Amherst was immers, hoe ver, twee uur van de Cape? Hij en de vette koe zouden daar dan hun week-einden kunnen doorbrengen, of zelfs op de Vineyard of in Nantucket, terwijl zij vastzat in het fuckin' Midwesten, in het gezelschap van een stomme. Maar ze kon niets doen om het te verhinderen, en daar kwam ze volgens Griffins vader achter door het heel, heel hard te proberen.

Claudia en hij bleven een heel jaar weg en kwamen pas op het laatst mogelijke moment terug op de universiteit, in het week-einde van Labor Day. Griffin, die op dat moment geen script had om aan te werken, was voor een paar dagen naar Indiana gevlogen. Hij had zijn vader geen enkele keer opgezocht tijdens diens verblijf in Amherst, en die zag eruit alsof hij de hele tijd op een tuberculoseafdeling had doorgebracht. Hij leek minstens tien jaar ouder. Altijd slank, maar met een holle borstkas, was hij nu broodmager. Zijn wangen waren ingevallen en hij was versneld kaal geworden. Om dat kennelijk te compenseren had hij de overgebleven lokken van achteren en aan de zijkanten laten groeien, waardoor hij op een dickensiaanse doodgraver leek. Claudia was nog molliger geworden, wat het contrast nog eens onderstreepte. Tijdens Griffins korte bezoek wist ze talloze keren haar weelderige lichaam aan hem op te dringen, en duwde haar ontketende borsten tegen zijn arm of, als hij toevallig op een stoel zat, tegen de achterkant van zijn hoofd – iets wat zijn vader niet leek op te merken.

Ze waren teruggekomen met zeer goed nieuws, zei zijn vader. Claudia had haar dissertatie afgerond en om het te vieren waren ze getrouwd. Hij glimlachte onverschrokken toen hij dit vertelde, terwijl Claudia een heel andere, koeachtige glimlach produceerde. Hun huwelijk moest voorlopig geheim blijven, zo legde hij uit, totdat ze haar dissertatie had verdedigd en haar bul in handen had. Griffin wist niet zeker of hij de logica van dit alles doorgrondde, maar het was niet zijn probleem, dus beloofde hij er met niemand over te spreken, vooral niet met zijn moeder. En juist daarom was hij verbaasd toen hij met haar en Bart had afgesproken te lunchen in de kantine van de faculteit en haar eerste woorden luidden: ‘Zo, heeft je vader al verteld dat hij is getrouwd?’

Sterker, ze liep over van informatie. Nee, zijn vader was niet ziek, hoewel ook zij vond dat hij eruitzag als een levend lijk. Hij was wel, zo beweerde ze, uitgeput en dat was ook niet gek. Tijdens zijn jaar op UMass had hij niet alleen lesgegeven, maar ook onderzoek gedaan voor en – luister goed – zelfs Claudia’s dissertatie geschreven. Toen Griffin haar vroeg hoe ze dit in hemels-

naam wist, omdat het niet waarschijnlijk was dat zijn vader noch Claudia dit aan iemand had verteld, wierp ze hem alleen maar een blik toe. ‘En dat is nog niet het beste deel van het verhaal,’ ging ze verder. ‘Ze was zelfs niet eens bij je vader in de búúrt.’ Toen ze met die onthulling kwam, keek Griffin even naar Bartleby. Hoewel hij destijds nog niet helemaal stom was, haalde hij alleen zijn schouders op, alsof hij wilde zeggen: *Kijk niet naar mij, ik woon hier alleen maar.*

Claudia, ging zijn moeder verder, was met zijn vader naar Amherst gegaan – zoveel was waar. Maar ze was er niet lang gebleven. Het kleine huis dat ze hadden gehuurd was dertig kilometer van de universiteit verwijderd en omdat ze maar één auto hadden, moest Claudia ofwel op de campus gaan wonen, of ze zou vastzitten in dat gat, tot hij weer thuiskwam. ‘Waarom werk je niet aan je dissertatie,’ had zijn vader voorgesteld. Misschien had hij juist speciaal dit huisje gehuurd om haar geen enkel alternatief te bieden dan haar schouders eronder te zetten. Haar reactie, gebracht in haar slepende accent, blasé en zo dik als stroop, luidde kennelijk: ‘Wat? De héle dag?’

Medio oktober was er een koudefront overgetrokken en na verschillende dagen met ijzige motregen had ze op een ochtend aangekondigd dat ze van plan was om een tijdje bij een kennis in Atlanta te gaan logeren. Zelfs haar kutje was bevroren, beweerde ze, waarop Griffins vader antwoordde dat hij dat met geen mogelijkheid kon verifiëren. Waarom bespraken ze het niet die avond, als hij weer thuis was? Maar tegen die tijd was zij al vertrokken.

Zijn moeder gaf toe dat ze niet precies wist wanneer hij ontdekte dat die ‘kennis’ geen vrouw was, en ook dat hij (en dus ook Claudia) niet in Atlanta, maar in Charleston woonde. Kennelijk had ze geprobeerd spoorloos te verdwijnen – en Griffins moeder verkneukelde zich hoorbaar daarover – alsof zijn vader afstamde van een oud geslacht van geharde dienders en privéspeurders, er onmiddellijk achteraan zou gaan en nooit zou opgeven, terwijl hij in werkelijkheid alleen maar diep had gezocht en tegen zichzelf had gezegd: ‘Goed ... ze is dus weg.’

Het was duidelijk dat Claudia van plan was voor langere tijd weg te blijven, want ze had al haar kleren ingepakt, niet alleen

kleding voor een korte trip. In feite had ze álles meegenomen, behalve het materiaal dat ze met zijn hulp had verzameld voor haar dissertatie. Dat liet ze in een imponerende stapel achter, midden op de eettafel, vergezeld van een summier opzetje, dat hij eventjes bekeek en daarna verfrommelde. Bij een andere man had dit gebaar misschien gesuggereerd dat hij klaar was met haar, dat hij zowel het rommelige handschrift als het duidelijke teken aan de wand had gezien – en begrepen. Maar helaas, het enige wat Griffins vader zag, was een betere benadering voor het onderzoek en het schrijven van de dissertatie, dus pakte hij een schrijfblok en begon te schetsen hoe hij verder zou gaan als het zijn project was, niet het hare. Op die manier, zo redeneerde hij, zou ze merken dat ze niet achterop was geraakt maar zelfs voorliep, als ze over een week of twee terugkwam (hij had nog steeds niet de onvermijdelijke conclusie getrokken uit het feit dat haar kledingkast leeg was). De eens wazige en gezwollen hoofdstelling was nu veranderd in een gedetailleerd schema, zorgvuldig onderverdeeld in werkbare segmenten, die weer waren opgesplitst in hapklare brokken die alleen nog maar herkauwd hoefden te worden, iets waar zelfs de koeachtige Claudia zich niet in kon verslikken. Toegegeven, dit had ze ook zelf gekund, maar nou, én? Het zou hun geheimpje zijn. Ze zou zo dankbaar zijn dat haar bevroren kutje ervan zou ontdoeien.

Zo was de hele nachtmerrie begonnen, aldus Griffins moeder: als een intellectuele oefening in ontwijkend gedrag. Die eerste avond, toen hij zag dat ze was vertrokken en haar opzetje had vervangen door zijn eigen schets, zou hij gekwetst zijn geweest als iemand had gesuggereerd dat hij ook maar een déél van de dissertatie van zijn verloofde zou schrijven. Maar toen ze na een week en nog een week nog steeds niet terug was, en de stapel met materiaal nog steeds op tafel lag (hoewel hij die naar een kant had geschoven om ruimte te maken voor zijn afhaalmaaltijden), begon hem het idee dat ze steeds verder achterop zou raken tegen te staan. Natuurlijk had Claudia, alweer volgens Griffins moeder, dit allemaal kunnen voorspellen. Ze was dan wel zo dom als een plastic jesusbeeldje, maar ze was wel gehaaid. Hoe slim moest je nu eenmaal zijn als vrouw, om het beste naar boven te halen in

een man die zo achter zijn lul aan liep? Iemand met ook maar een greintje zelfrespect zou haar dissertatiemateriaal direct in de open haard hebben gegooid, of het minstens in een diepe kast hebben weggestopt. Maar Griffins vader had het gewoon laten liggen – beschuldigend, inderdaad, hém beschuldigend, niet haar – tot hij op een dag, terwijl hij zijn varkensvlees van de Chinees direct uit het kartonnen bakje at, de ingeving kreeg, zoals te verwachten was: *Misschien een korte inleiding. Dat kan toch geen kwaad?*

Want hij was vanaf het begin medeplichtig geweest, al was het dan onbewust. Had hij er niet voor gezorgd dat het onderwerp van Claudia's dissertatie ook hém enorm boeide? Had hij niet al van meet af aan geweten dat hij haar handje vast zou moeten houden, tot op de laatste bladzijde? Wat was het verschil met daadwerkelijk zélf de dissertatie schrijven? Was het niet gewoon een kwestie van efficiency? 'Ga me niet vertellen dat ik niet weet hoe je vaders hersenen werken, hoe hij redeneert,' waarschuwde Griffins moeder hem, toen hij iets tegenwierp. Ze begreep hem maar al te goed. Toen hij zich eenmaal op dat hellende vlak had begeven, was hij verloren geweest. Tijdens het schrijven van de inleiding maakte hij zichzelf weer bekend met het bronnenmateriaal, maakte kaartjes met lange, opgewonden notities voor de hoofdttekst van de dissertatie, de hoofdstelling en de ondersteunende argumenten, totdat hij op een bepaald moment tijdens de vakantie een maagdelijk vel papier in zijn IBM Selectric draaide en typte: HOOFDSTUK EEN.

Toen gebeurde er iets interessants. Had hij eerder vol verlangen gewacht tot Claudia terug zou komen, nu hoopte hij dat ze weg zou blijven. Hij had altijd gedacht dat dit een ... een samenwerking zou zijn, in de beste betekenis van het woord. Zij zou natuurlijk het schrijfwerk doen, maar hij zou naast haar zitten, zou zijn notities en ideeën delen om te zorgen dat ze niet afdwaalde. En waren niet alle dissertaties in feite het resultaat van samenwerking? Waarom bestonden er anders promotors? Maar nu dacht hij: *fuck it*. Hij schoot goed op, werkte tot diep in de nacht door en verwaarloosde, eerlijk gezegd, zijn verantwoordelijkheden als docent. Hij had zijn academische ritme weer te pakken en

Claudia's terugkomst zou dat alleen maar verstoren. Misschien kon hij haar tijdens de voorjaarsvakantie verrassen in Atlanta, zei hij tegen zichzelf. Maar toen die vakantie aanbrak, besloot hij door te werken (en dat was maar beter ook, zei Griffins moeder, want ze zat überhaupt niet in Atlanta en was daar ook nooit geweest), en rekende uit dat als alles meezat, hij een voorlopige versie zou hebben vóór de piekdrukke aan het einde van het semester. Zij kon hem dan helpen het te herschrijven, terwijl ze kennisnam van zijn conclusies en methodes, omdat zij natuurlijk degene was die ze moest verdedigen (hoewel hij haar daarbij een helpende hand zou toesteken, mocht dat nodig zijn).

Het zou allemaal prima zijn geweest, als hij niet in april was geveld door een dodelijk zware griep. Op een bepaald moment werd hij wakker, in foetushouding op de vloer van de badkamer, zonder zich te kunnen herinneren hoe hij daar was terechtgekomen, hoewel de toiletpot overduidelijk getuigde waarom hij daarheen was gegaan. Hallucineerde hij of had Claudia de vorige dag echt gebeld en gevraagd hoe de dissertatie vlotte? Had ze hem uitgelachen toen hij had gezegd dat hij bijna klaar was?

De griepaanval sleet uiteindelijk, maar hij kreeg zijn oude kracht nooit helemaal terug, noch het gewicht dat hij had verloren door het overgeven en het overslaan van maaltijden, maar wat denk je? De dissertatie was klaar – *en wat wás hij trots*. Pas eind augustus, toen Claudia daadwerkelijk terugkwam, net toen hij zich erbij had neergelegd dat ze voor altijd weg zou blijven, drong de verschrikkelijke blunder die hij had begaan tot hem door. Het was alsof hij een klap met een moker kreeg. Niet zozeer vanwege het bedrog dat hij had gepleegd, maar door het besef dat dit zijn boek had kunnen zijn. Het was mogelijk het beste wat hij ooit had geschreven. Elke goede universiteitsuitgeverij zou het graag willen uitgeven, misschien zelfs een uitgeverij voor vakliteratuur. Misschien zat er écht geld in, in plaats van de tegoedbonnen die universiteiten drukten en die alleen in de kantine te verzilveren waren. Maar er was uiteraard een probleem. Hoe kon hij claimen dat het zijn werk was en niet dat van Claudia? Hij kon beweren dat ze er geen letter van had geschreven – en iedereen die haar ooit als studente had gehad zou hem geloven – maar dat

zou betekenen dat hij haar idee had gestolen. Hij had zijn handtekening al gezet onder de verklaring dat het háár idee was en twee collega's hadden haar voorstel goedgekeurd.

'Mam,' protesteerde Griffin op dat punt, 'hoe is het mogelijk dat je dit allemaal weet? En ga me niet vertellen dat pa je dit heeft toevertrouwd. Dit zijn geen dingen die je zomaar opbiecht, en zeker niet aan jou.' Hij had immers de afgelopen vierentwintig uur met zijn vader doorgebracht en die had geen enkele hint, zelfs niet verhuld, gegeven over dit alles.

Een andere vrouw zou aanstoot genomen hebben aan het 'zeker niet aan jou,' maar zijn moeder ging onverdroten verder. 'Rustig maar,' zei ze vrolijk. 'Ik heb je het mooiste nog niet verteld. Claudia chantéerde hem.'

'Nou ja, niet op de traditionele manier,' gaf ze toe. 'Meer in de trant van emotionele chantage.' Sinds ze terug waren uit Amherst vroeg Claudia zich hardop af wat zijn collega's zouden denken als ze hoorden wat hij had gedaan. Was dit iets nieuws, wilde ze weten, of had hij vaker bedrog gepleegd? Zou het reden zijn hem te ontslaan? Zou het een schandaal worden dat de voorpagina van de *Chronicle of Higher Education* zou halen?

'Maar dat is een absurd dreigement,' voelde Griffin zich genoodzaakt te zeggen. 'Ze kan hem niet ontmaskeren zonder zichzelf te verraden.'

'Das waar,' zei zijn moeder, 'maar toch is hij doodsbang.'

'Ik vond niet dat hij er bang uitzag.'

'Geloof me nou maar.'

'Maar mam, het verhaal spoort niet. Studenten Creatief Schrijven zouden er geen spaan van heel laten.' Goed, oké, misschien niet helemaal. Het was eerder ontspoord en inconsistent dan ongelooftwaardig, en Griffin vermoedde ook dat hij wist waarom. Het academische wereldje was maar klein en zijn moeder had overal vrienden, of vrienden van vrienden. Ze had ongetwijfeld de verrichtingen van haar ex-man gevolgd tijdens zijn jaar op UMass, of had dat in elk geval geprobeerd, via een handvol spionnen. Ze had informatie uit uiteenlopende bronnen bijeengesprokkeld, die stukjes zo goed mogelijk aan elkaar gestikt tot een lopend verhaal en haar conclusies getrokken zoals ze dat altijd

deed, alsof ze het uit de eerste hand had gehoord.

Ze nam hem niet in dank af dat hij suggereerde dat dit níét het geval was. ‘Studenten Creatief Schrijven,’ snoof ze minachtend. ‘Alsof je die geen rad voor ogen kunt draaien.’

‘Oké,’ zei Griffin. ‘Ik zeg niet dat het niet waar is. Ik wil alleen ...’

Ze wuifde zijn bezwaren weg. ‘Wil je het mooiste nou nog horen of niet?’

‘Die chantage was nog niet het mooiste gedeelte? Er is nog meer?’

Ze trok een verzorgde wenkbrauw op. ‘Luister maar. De hele tijd dat hij in Amherst was ...’

Hij wachtte tot duidelijk werd dat ze niet verder zou gaan, tenzij ze daartoe werd uitgenodigd. Het moest duidelijk zijn dat hij wilde weten wat ze hem wilde vertellen en, jammer genoeg, wilde hij dat ook.

‘Wat mam? De hele tijd dat hij in Amherst was ... wat?’

‘De héle tijd dat je vader in Amherst was,’ zei ze triomfantelijk, ‘is hij nooit op de Cape geweest. Zelfs niet één keer.’

Achteraf gezien had zijn moeder ten minste één ding juist ingeschat. Ze had het huwelijk van zijn vader maar een jaar gegeven. En dan nog niet eens een heel jaar, hield ze vol, maar een academisch jaar. En dat was precies hoe lang het had geduurd. Al in mei was Claudia voorgoed verdwenen en kort daarna hield zijn vader de universiteit voor gezien en accepteerde een positie als waarnemend hoofd van een kleine afdeling van de staatsuniversiteit van Illinois. ‘Hij is in een neerwaartse spiraal terechtgekomen,’ meldde zijn moeder. ‘Om preciezer te zijn: hij cirkelt rond het afvoerputje.’ Daarna werkte hij als faculteitsvoorzitter op een klein, christelijk *college* in Oklahoma, waar hij bleef tot zijn slechte gezondheid hem dwong met pensioen te gaan.

En nu, dacht Griffin droevig, lag hij in de kofferbak van zijn auto.